

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خدا
منشور اخلاق پژوهش

با یاری از خداوند سبحان و اعتقاد به اینکه عالم محضر خداست و همواره ناظر بر اعمال انسان و به منظور پاس داشت مقام بلند دانش و پژوهش و نظر به اهمیت جایگاه و دانشگاه در اعتلای فرهنگ و تمدن بشری، ما دانشجویان و اعضاء هیأت علمی واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی متعهد می گردیم اصول زیر را در انجام فعالیت های پژوهشی مدنظر قرار داده و از آن تخطی نکنیم :

اصل برائت : التزام به برائت جویی از هر گونه رفتار غیر حرفه ای و اعلام موضع نسبت به کسانی که حوزه علم و پژوهش را به شائبه های غیر علمی می آلاینند .

اصل رعایت انصاف و امانت : تعهد به اجتناب از هر گونه جانب داری غیر علمی و حفاظت از اموال، تجهیزات و منابع در اختیار .

اصل ترویج : تعهد به رواج دانش و اشاعه نتایج تحقیقات و انتقال آن به همکاران علمی و دانشجویان به غیر از مواردی که منع قانونی دارد.

اصل احترام : تعهد به رعایت حریمها و حرمتها در انجام تحقیقات و رعایت جانب نقد و خودداری از هر گونه حرمت شکنی.

اصل رعایت حقوق : التزام به رعایت کامل حقوق پژوهشگران و پژوهیدگان (انسان، حیوان و نبات) و سایر صاحبان حق.

اصل رازداری : تعهد به صیانت از اسرار و اطلاعات محرمانه افراد، سازمانها و کشورها و کلیه افراد و نهادهای مرتبط با تحقیق.

اصل حقیقت جویی : تلاش در راستای پی جویی حقیقت و وفاداری به آن و دوری از هر گونه پنهان سازی حقیقت.

اصل مالکیت مادی و معنوی : تعهد به رعایت کامل حقوق مادی و معنوی دانشگاه و کلیه همکاران پژوهش.

اصل منافع ملی : تعهد به رعایت مصالح ملی و در نظر داشتن پیشبرد و توسعه کشور در کلیه مراحل پژوهش.

امضاء پژوهشگر :

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده اقتصاد و حسابداری
پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)

رشته: اقتصاد

گرایش: برنامه ریزی و تحلیل سیستم ها

عنوان:

**بررسی تاثیر نا اطمینانی تورم بر واردات کالاهای واسطه ای و
سرمایه ای**

استاد راهنما:

دکتر مرجان دامن کشیده

استاد مشاور:

دکتر خشیایار سید شگری

پژوهشگر:

حمید رضا امامی

زمستان ۱۳۹۲

تقدیم به:

مادرم

و

روح پاک شهدا

(و یزکیهم و یعلمهم الكتاب و الحکمه)

با سپاس ویژه از استاد گرامی جناب آقای دکتر تیمور محمدی و همه کسانی که به نوعی اینجانب را در به انجام رساندن این مهم یاری نموده اند.

تعهد نامه اصالت پایان نامه کارشناسی ارشد

این جانب **حمید رضا امامی** دانش‌آموخته مقطع کارشناسی ارشد ناپیوسته به شماره دانشجویی ۹۰۰۷۵۷۶۴۲ در رشته برنامه ریزی و تحلیل سیستمها که در تاریخ ۱۳۹۲/۱۱/۲۳ از پایان‌نامه خود تحت عنوان: **بررسی تاثیر نا اطمینانی تورم بر واردات کالاهای واسطه ای و سرمایه ای** با کسب نمره ۱۸ و درجه بسیارخوب دفاع نموده ام بدین وسیله متعهد می‌شوم:

این پایان‌نامه حاصل تحقیق و پژوهش انجام شده توسط این جانب بوده و در مواردی که از دست‌آوردهای علمی و پژوهشی دیگران (اعم از پایان‌نامه، کتاب، مقاله و...) استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و رویه‌های موجود، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در فهرست ذکر و درج کرده‌ام.

این پایان‌نامه قبلاً برای دریافت هیچ مدرک تحصیلی (هم‌سطح، پایین‌تر یا بالاتر) در سایر دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی ارائه نشده است.

چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده و هرگونه بهره‌برداری اعم از چاپ کتاب، ثبت اختراع و از این پایان‌نامه داشته باشم، از حوزه معاونت پژوهشی واحد مجوزهای مربوطه را اخذ نمایم.

چنانچه در هر مقطع زمانی خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن را بپذیرم و واحد دانشگاهی مجاز است باین‌جانب مطابق ضوابط و مقررات رفتار نموده و در صورت ابطال مدرک تحصیلی‌ام هیچ‌گونه ادعایی نخواهم داشت.

نام و نام خانوادگی:

تاریخ و امضاء:

بسمه تعالی

در تاریخ: ۱۳۹۲/۱۱/۲۳

دانشجوی کارشناسی ارشد آقای حمیدرضا امامی از پایان نامه خود دفاع نموده و با نمره ۱۸ بحروف هجده و با درجه بسیارخوب مورد تصویب قرار گرفت .

امضاء استاد راهنما:

بسمه تعالی
دانشکده اقتصاد و حسابداری

(این چکیده به منظور چاپ در پژوهش‌نامه دانشگاه تهیه شده است)

نام واحد دانشگاهی: تهران مرکزی کد واحد: ۱۰۱	کد شناسایی پایان‌نامه: ۱۰۱۲۰۹۱۵۹۲۱۰۳۱
عنوان پایان‌نامه: بررسی تأثیر نا اطمینانی تورم بر واردات کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای	
نام و نام خانوادگی دانشجو: حمید رضا امامی شماره دانشجویی: ۹۰۰۷۴۷۶۴۲ رشته تحصیلی: برنامه ریزی و تحلیل سیستمها	تاریخ شروع پایان‌نامه: نیمسال اول ۹۳-۹۲ تاریخ اتمام پایان‌نامه: ۹۲/۱۱/۲۳
استاد / استادان راهنما: خانم دکتر دامن کشیده استاد/استادان مشاور: آقای دکتر سید شکر	
<p>چکیده:</p> <p>در این پژوهش سعی شد تا تأثیر چهار عامل نااطمینانی تورم، تولید ناخالص داخلی، رابطه مبادله تجاری و حساب سرمایه بانک مرکزی بر واردات کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای در ایران مورد مطالعه قرار گیرد. در فصل اول اهمیت و ضرورت این موضوع بررسی می‌شود، سپس در فصل دوم مباحث و مبانی نظری ذکر می‌گردد. در فصل سوم پس از مرور برخی از مطالعات انجام شده داخلی و خارجی به معرفی روش‌شناسی و متدولوژی پژوهش می‌پردازیم. فصل چهارم شامل آزمون، برآورد و تجزیه و تحلیل نتایج مدل می‌باشد، در فصل پنجم نیز ضمن آزمون فرضیه تحقیق، خلاصه، نتیجه‌گیری کلی و توصیه‌های سیاستی مطرح شده است. هدف اصلی این تحقیق ارزیابی تأثیر نااطمینانی تورم بر واردات کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای در ایران، در بازه زمانی می‌باشد.</p> <p>اهداف فرعی نیز عبارتند از: بررسی عوامل موثر بر واردات کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای در اقتصاد ایران روش اجرای این تحقیق به این شکل است که ابتدا سری نااطمینانی تورم را ساخته و در ادامه از روش خودرگرسیون برداری به برآورد مدل می‌پردازیم سپس برای نتیجه‌گیری بهتر از توابع واکنش آنی و توابع تجزیه واریانس استفاده می‌نماییم. نتایج بدست آمده حاکی از ارتباط مثبت و معنادار بین نااطمینانی تورم و رابطه مبادله تجاری با عرضه پول در اقتصاد ایران می‌باشد.</p>	

تاریخ و امضا:

مناسب است.

نظر استاد راهنما برای چاپ در پژوهش‌نامه دانشگاه

مناسب نیست.

فهرست مطالب

۱	فصل اول: کلیات پژوهش
۲	۱-۱) بیان مساله تحقیق
۲	۲-۱) اهمیت موضوع تحقیق
۲	۳-۱) هدف تحقیق
۳	۴-۱) فرضیه‌های پژوهش
۳	۵-۱) روش تحقیق
۳	۶-۱) جامعه آماری و حجم آن
۳	۷-۱) روش گردآوری اطلاعات
۳	۸-۱) روش تجزیه و تحلیل اطلاعات
۴	فصل دوم
۵	۱-۲) مقدمه
۷	۲-۲) اهمیت موضوع
۸	۳-۲) واردات در اقتصاد کلان
۱۰	۱-۳-۲) کالاهای واسطه‌ای
۱۰	۲-۳-۲) کالاهای سرمایه‌ای
۱۰	۳-۳-۲) سهم واردات کالاهای مصرفی، واسطه‌ای و سرمایه‌ای
۱۱	۴-۳-۲) آزادسازی تجاری
۱۶	۵-۳-۲) بررسی بازرگانی خارجی ایران
۱۹	۴-۲) تورم
۱۹	۱-۴-۲) تعریف تورم
۲۰	۲-۴-۲) مروری بر نظریه‌های تورم
۲۰	۱-۲-۴-۲) مکتب اصالت پول
۲۰	۲-۲-۴-۲) مکتب کینز و تورم
۲۰	۳-۲-۴-۲) نظریه فشار هزینه
۲۰	۴-۲-۴-۲) نظریه ساختار گرایان
۲۱	۵-۲-۴-۲) تورم روانی
۲۱	۶-۲-۴-۲) تورم وارداتی
۲۲	۳-۴-۲) تورم ساختاری در اقتصاد ایران
۲۲	۴-۴-۲) نااطمینانی تورم
۲۳	۵-۴-۲) نظریه‌های مربوط به تورم و نااطمینانی تورمی
۲۴	۵-۲) نتیجه‌گیری
۲۵	فصل سوم
۲۶	۱-۳) مقدمه
۲۶	۲-۳) پیشینه

۳۱	۳-۳ روش شناسی تحقیق
۳۱	۱-۳-۳ مقدمه
۳۳	۲-۳-۳ روش خودرگرسیون برداری
۳۳	۳-۳-۳ تعیین وقفه بهینه
۳۴	۴-۳-۳ الگوهای سری زمانی
۳۵	۵-۳-۳ ایستایی
۳۶	۶-۳-۳ آزمون ایستایی
۳۶	۱-۶-۳-۳ آزمون ایستایی بر اساس همبستگی‌نگار
۳۷	۲-۶-۳-۳ آزمون ریشه واحد برای ایستایی
۳۷	۳-۶-۳-۳ آزمون دیکی-فولر
۳۹	۴-۶-۳-۳ آزمون دیکی - فولر تعمیم‌یافته
۳۹	۷-۳-۳ روش تخمین الگوی خودتوضیح برداری (VAR)
۴۱	۸-۳-۳ محاسبه ناپایداری و نوسانات
۴۲	۱-۸-۳-۳ مدل واریانس ناهمسانی شرطی خودرگرسیون
۴۳	۲-۸-۳-۳ مدل GARCH
۴۴	۴-۳ نتیجه‌گیری
۴۵	فصل چهارم
۴۶	۱-۴ مقدمه
۴۶	۲-۴ معرفی مدل
۴۶	۳-۴ تخمین مدل
۴۷	۱-۳-۴ آزمون‌های مدل
۴۷	۱-۱-۳-۴ آزمون‌های ایستایی
۴۸	۲-۱-۳-۴ آزمون تعیین وقفه بهینه
۵۰	۳-۱-۳-۴ آزمون خودهمبستگی
۵۱	۴-۱-۳-۴ آزمون علیت گرنجر
۵۲	۲-۳-۴ توابع واکنش آنی و تجزیه واریانس
۵۴	۱-۲-۳-۴ توابع واکنش آنی (IRF)
۵۶	۲-۲-۳-۴ تجزیه واریانس
۵۷	۵-۴ نتیجه‌گیری
۵۸	فصل پنجم
۵۹	۱-۵ مقدمه
۶۰	۳-۵ نتیجه‌گیری
۶۲	۴-۵ سیاست‌های پیشنهادی
۶۴	منابع
۶۷	پیوست

فهرست جداول

جدول ۱-۲	سهام هر یک از اجزای واردات در دوره	۱۹
جدول ۱-۴	آزمون ریشه واحد	۴۷
جدول ۲-۴	تعیین وقفه بهینه	۴۸
جدول ۳-۴	تخمین مدل var با وقفه یک	۴۸
جدول ۴-۴	علیت گرنجر	۵۲
جدول ۵-۴	تجزیه واریانس واردات	۵۶

فهرست نمودارها

- نمودار ۱-۲ روند نرخ تورم..... ۸
- نمودار ۲-۲ میزان واردات کل را بر اساس سال پایه..... ۱۰
- نمودار ۳-۲ روند رشد حساب سرمایه بانک مرکزی..... ۱۲
- نمودار ۴-۲ روند رشد تولید ناخالص داخلی..... ۱۲
- نمودار ۵-۲ روند رشد تورم..... ۱۳
- نمودار ۶-۲ روند رشد رابطه مبادله..... ۱۵
- نمودار ۷-۲ روند رشد واردات کل..... ۱۸
- نمودار ۱-۴ ریشه‌های چندجمله‌ای مشخصه معکوس..... ۵۰
- نمودار ۲-۴ توابع واکنش آنی..... ۵۴

فصل اول

۱-۱) بیان مسأله تحقیق

نااطمینانی در شرایطی وجود دارد که یا اتفاقات آینده مشخص و معلوم نمی‌باشد و یا اینکه با وجود مشخص بودن اتفاقات آینده احتمال آن‌ها قابل پیش بینی نباشد. در چنین شرایطی تصمیم‌گیری‌های آینده پیچیده و مشکل بوده و این نااطمینانی، تصمیمات عاملان اقتصادی را متاثر می‌سازد. با این تعریف می‌توان نااطمینانی تورم را شرایطی دانست که در آن عاملان اقتصادی در تصمیمات اقتصادی خود نسبت به میزان تورم آینده نامطمئن هستند.

گالوب^۱ نااطمینانی تورم را یکی از مهمترین هزینه‌های تورم می‌داند. وی معتقد است نااطمینانی تورم مانند ابری بر تصمیمات عاملان اقتصادی سایه می‌افکند و موجب کاهش رفاه آن‌ها می‌شود. زیرا آن‌ها بدون وجود نااطمینانی می‌توانند تصمیمات بهتری اتخاذ نمایند که متفاوت از آن چیزی باشد که انتظار داشته اند، آن‌ها این تصمیمات را با توجه به تورم پیش بینی شده اتخاذ می‌نمایند. دومین اثر زمانی رخ می‌دهد که تورم واقعی متفاوت از تورم پیش بینی شده باشد، این اثرات مربوط به جریان بعد از اخذ تصمیم می‌باشند.

بنابراین اثر نااطمینانی تورم به این صورت ظاهر می‌شود که تورم منجر به درک اشتباه از سطوح قیمت‌های نسبی و انحراف نشانه‌های قیمتی شده و در نتیجه برنامه‌های سرمایه‌گذاری را ناکارآمد نموده و از سطح سرمایه‌گذاری می‌کاهد. با کاهش سرمایه‌گذاری، انباشت سرمایه کاهش یافته و این کاهش اثر پایدار و بلندمدت بر اقتصاد داشته و سبب کاهش رشد اقتصادی می‌گردد. در سالهای اخیر رابطه بین تورم و سایر محرک‌های اقتصادی موضوع معمول مورد بحث بسیاری از تئوری‌های اقتصادی و کارهای کاربردی شده است. همچنین مطالعات موجود نشان دهنده آن است که نااطمینانی در زمینه تورم آینده، تصمیمات عاملان اقتصادی را تحت تاثیر قرار می‌دهد و منجر به انحراف تصمیمات مربوط به سرمایه‌گذاری، پس انداز، تخصیص منابع و ... می‌گردد.

۲-۱ اهمیت موضوع تحقیق

با توجه به وجود تورم‌های بالا در اقتصاد ایران و شوک‌های قیمتی رخ داده در سال‌های اخیر می‌توان به اهمیت مطالعه اثرات ناشی از این شوک‌های قیمتی که نااطمینانی تورم بالا، بخشی از آثار آن می‌باشد و واردات کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای کشور را متاثر می‌نماید پی برد. با توجه به این مسأله که مطالعات اندکی در زمینه نااطمینانی تورم در اقتصاد ایران صورت گرفته است که در حد اندازه‌گیری و مدل سازی نااطمینانی تورم بوده اند، سعی شده در این مطالعه گامی به جلو برداشته و اثر این متغییر را بر واردات کالاهای سرمایه‌ای و واسطه‌ای مورد بررسی قرار دهیم.

۳-۱ هدف تحقیق

هدف از این تحقیق بررسی تاثیر نااطمینانی تورم بر واردات کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای می‌باشد.

۱-۴ فرضیه‌های پژوهش

- ۱- نااطمینانی تورم تاثیر مثبت و معنی داری بر واردات کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای دارد.
- ۲- رابطه مبادله تجاری تاثیر مثبت و معنی داری بر واردات کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای دارد.

۱-۵ روش تحقیق

این تحقیق کاربردی است و روش انجام تحقیق به صورت استنتاجی و تحلیلی می‌باشد. مبانی تئوریک به صورت کتابخان‌های از مقالات مرتبط استخراج می‌شود سپس با استفاده از تکنیک‌های اقتصادسنجی و به کمک نرم افزار Eviews نااطمینانی تورم توسط مدل‌های Arch&Garch ساخته می‌شود و سپس با استفاده از مدل VAR به برآورد مدل می‌پردازیم.

۱-۶ جامعه آماری و حجم آن

محدوده جغرافیایی مورد نظر برای بررسی تاثیر نااطمینانی تورم و واردات کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای، ایران است، آمارهای مربوطه از سالنامه آماری کشور، بانک مرکزی، مرکز آمار ایران، سایت بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول استخراج می‌شود.

۱-۷ روش گردآوری اطلاعات

داده‌های سری زمانی از بازه زمانی ۱۳۵۱-۱۳۹۰ و اطلاعات مورد نیاز در این پژوهش از آمار و اطلاعات موجود در سالنامه آماری کشور و بانک مرکزی و مرکز آمار ایران، بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول استخراج خواهد شد.

۱-۸ روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

با استفاده از تکنیک‌های اقتصادسنجی و به کمک نرم‌افزار Eviews به برآورد مدل می‌پردازیم.

فصل دوم

۱-۲ مقدمه

تجربه کشورهای مختلف اعم از توسعه یافته یا در حال توسعه مبین این موضوع است که در عمل، منافع تجارت آزاد بیش از مشکلات و سختی های آن است. در این رابطه واردات نیز نقش مهمی در ایجاد فرصت ها و رشد اقتصادی ایفا می کند، به عنوان نمونه، در کشور آمریکا حداقل ده میلیون شغل از طریق واردات حمایت می شوند. به طور کلی واردات را می توان انگیزه ای جهت نوآوری و اختراعات در داخل کشور دانست. همچنین واردات منجر به تولید کالاهایی با کیفیت بالاتر خواهد شد.

در این میان واردات کالاهای واسطه ای و سرمایه ای می تواند صنایع را در داخل کشور رقابتی تر کند و در نهایت موجب کاهش تورم و افزایش توان انتخاب مصرف کنندگان شود. کشورهای در حال توسعه نظیر ایران، به دلیل کمبود نهاده های تولید، به خارج وابسته هستند. نهاده های واسطه ای و سرمایه ای و وارداتی صنعت، در تولید کالاهای صنعتی به کار می روند و از نقش و کارایی بالایی نسبت به نهاده های داخلی برخوردارند، به عبارتی می توان گفت از واردات نهاده ها در کشورهای در حال توسعه، علاوه بر استفاده مستقیم در فرایند تولید، به طور غیر مستقیم در بالا بردن کارایی نهاده های داخلی از طریق ارتباط پسین و پیشین قوی در روند تولید، بهره برداری می شود.

امروزه بخش تجارت خارجی به عنوان یکی از مهمترین بخش های اقتصادی در تمامی کشورها به خصوص کشورهای در حال توسعه، مورد توجه می باشد. برآورد تقاضای واردات کالاها همواره یکی از دغدغه های اصلی و موضوعات مورد بحث تصمیم گیران سیاسی و اقتصادی در تمامی زمینه ها، علی الخصوص در تصمیمات راهبردی کشوری، منطقه ای و جهانی بوده است. همچنین انتخاب استراتژی صحیح برای واردات منوط به در نظر گرفتن عوامل موثر بر آن می باشد.

واردات و صادرات هر کشور از جمله شاخص های اقتصاد است که مقدار ارتباط یک کشور با اقتصاد جهانی را نشان می دهد. سرعت همگرایی^۱ موجود بین کشورها، ایجاد بازار مشترک^۲، ایجاد اتحادیه های گمرکی^۳، رفع موانع غیرتعرفه ای و حرکت آزاد سرمایه بین کشورهای مختلف همگی نشانه جهانی شدن اقتصاد است.

در جهان امروز کشوری نیست که بتواند تمامی نیازهای جامعه خود را بدون تولیدات و خدمات سایر کشورها برآورده سازد. اگر این توان در کشوری هم وجود داشته باشد به لحاظ اقتصادی مقرون به صرفه نیست. در نتیجه مقوله مبادله کالاها و خدمات میان کشورها بر اساس مزیت های

^۱ Convergence

^۲ Common Market

^۳ Customs Union

نسبی و مطلق مطرح می‌گردد. یکی از معیارها در ارزیابی بنیه اقتصادی هر کشور، تراز تجاری^۱ آن می‌باشد که صادرات و واردات دو رکن اصلی این تراز هستند.

توجه به‌بخش بین‌الملل اقتصاد و خصوصاً تجارت خارجی در دو دهه اخیر، در کشورهای در حال توسعه از اهمیت ویژه‌ای برخوردار شده است. قرار گرفتن در مسیر عضویت سازمان تجارت جهانی و همچنین مواجه شدن با روند جهانی شدن اقتصاد، اهمیت موضوع تجارت خارجی را دوچندان کرده است. ایران به‌عنوان یک کشور در حال توسعه، تأثیرپذیری زیادی از تجارت خارجی خود داشته است، خصوصاً از این جهت که در فرآیند تولید داخلی، کالاهای وارداتی نقش عمده‌ای را ایفا می‌کند. بالا بردن سطح تولید و رقابتی کردن اقتصاد، در سایه شناسایی ساختار بازرگانی خارجی و تبیین ارتباط آن با ویژگی‌های تولیدی امکان‌پذیر است.

معمولاً شکل تحولات تجاری در کشورهایی که یک محصول خاص صادر می‌کنند، در واردات آن‌ها بیشتر نمایان می‌شود. تحولات اقتصادی دهه ۷۰ میلادی کشورهای در حال توسعه، نشان می‌دهد که این کشورها طی زمان‌های مختلف و به‌شکل‌های گوناگون به‌سیاست‌های جایگزینی واردات^۲ توجه داشته‌اند (جلالی، ۱۳۸۷).

در تجزیه و تحلیل مسائل کلان و سیاست‌گذاری‌های اقتصادی، بررسی تابع تقاضای واردات از اهمیت خاصی در شناخت الگوی اقتصاد کلان و اثر بخشی و کارایی سیاست‌های بازرگانی کشور دارد. از این رو هر تغییر و تحولی که در واردات کشور رخ دهد، در فرآیند تولید، رشد و توسعه تأثیر به‌سزایی خواهد داشت. لذا اتخاذ سیاست‌های مناسب برای واردات حائز اهمیت است، اما انتخاب استراتژی صحیح برای واردات منوط به‌در نظر گرفتن عوامل موثر بر آن می‌باشد. به‌همین جهت یکی از مسائل عمده و قابل طرح در زمینه واردات، بررسی عوامل موثر بر آن است.

برای این منظور و با توجه به‌اجزای اصلی واردات کشور، مناسب است که این بررسی بر اساس واردات کالاها به‌تفکیک مصرفی، واسطه‌ای و سرمایه‌ای انجام شود، زیرا ساختار واردات برای هر یک از توابع متفاوت بوده و در نتیجه تحلیل تابع تقاضای واردات به‌صورت کلی از اعتبار و کاربرد چندانی برخوردار نمی‌باشد و بررسی این تابع به‌تفکیک نوع کالاها می‌تواند ما را در شناسایی دقیقتر عوامل موثر و میزان اثرگذاری هر یک از عوامل و اتخاذ سیاست‌های اقتصادی و بازرگانی با کارایی و اثر بخشی بیشتر، برای هر یک از گروه‌های کالایی، یاری رساند.

همچنین با توجه به‌اینکه کشور ایران از موقعیت حساس و استراتژیک در منطقه برخوردار می‌باشد و با توجه به‌معیارهایی که در روند انقلاب و پس از سال‌های دفاع مقدس به‌عنوان اصول اساسی و ارزشی کشور مانند استقلال و خودکفایی و عدم وابستگی به‌کشورهای بیگانه مطرح و

^۱ Balance of trade

^۲ Import substitution policies

پیگیری شده است، شناسایی عوامل موثر بر تقاضای واردات از اهمیت خاصی برخوردار می‌باشد.

۲-۲ اهمیت موضوع

تجربه بسیاری از کشورهای جهان نشان می‌دهد که حضور در بازارهای جهانی و بهره‌گیری از مزیت‌های تجارت خارجی، راهگشای توسعه اقتصادی برای بسیاری از کشورهای در حال توسعه در چند دهه اخیر بوده است. در کشور ما، به‌دلایل مختلف از جمله دسترسی آسان به منابع ارزی حاصل از صدور نفت خام، انحصار صدور نفت از سوی دولت و انجام بخش عمده تجارت خارجی به‌وسیله دولت و نیز انحصارهای وابسته به آن، بخش تجارت خارجی، متناسب با نیازهای زمان توسعه نیافته، در نتیجه، مشکلات گوناگون پدید آمده است. بروز این مشکلات و تشدید احتمالی آن‌ها به‌سبب کاهش درآمدهای ارزی حاصل از صدور نفت در آینده، باعث افزایش توجه مسئولان کشور به‌بخش بازرگانی خارجی شده است. (محرابیان و توفیقی، ۱۳۸۲)

برای اتخاذ یک استراتژی توسعه اقتصادی، به‌خصوص صنعتی، لازم است بخش تجارت خارجی و سیاست‌های تجاری مورد توجه و دقت بیشتری قرار گیرد. تنها در سایه شناسایی بافت و ساختار بازرگانی خارجی کشور است که می‌توان استراتژی توسعه صنعتی^۱ و اقتصادی را مورد ارزیابی و تجزیه و تحلیل قرار داد.

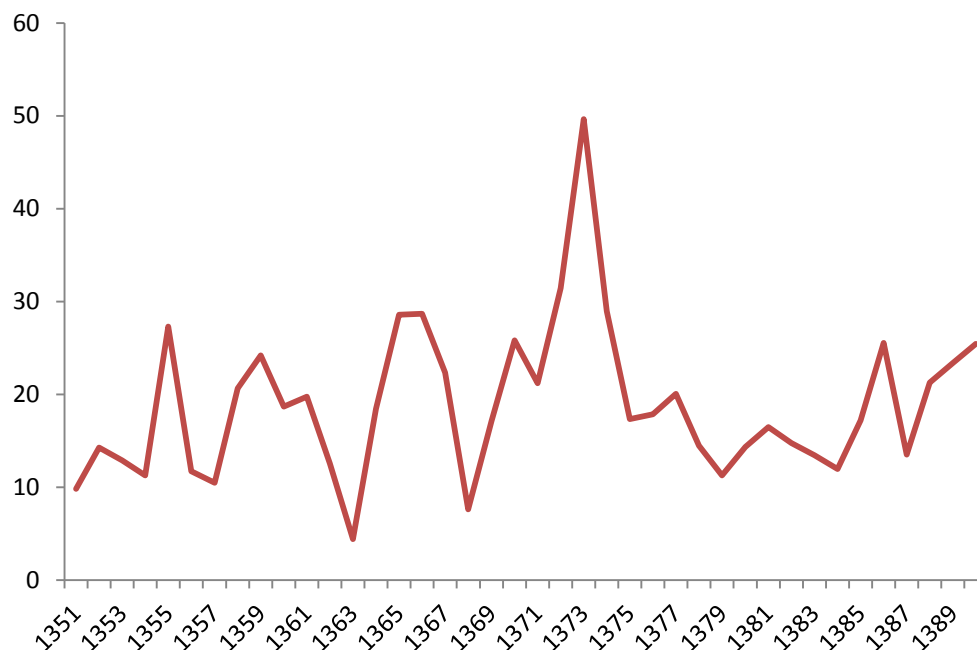
بدین منظور در این پژوهش، به بررسی عوامل مؤثر بر واردات کالاها به‌تفکیک واسطه‌ای و سرمایه‌ای پرداخته می‌شود تا چگونگی تغییرات واردات نسبت به تغییرات متغیرهای توضیحی روشن و مشخص شود.

از سوی دیگر تورم از معضلات اقتصادی ایران در سه دهه گذشته بوده است. متوسط نرخ تورم در دهه ۱۳۵۰ برابر ۱۳ درصد، در دهه ۱۳۶۰ برابر ۱۷ درصد و در دهه ۱۳۷۰ به ۲۳ درصد رسیده است. صرف نظر از آثار و پیامدهای تورم، پژوهشگران اقتصادی گزارش‌ها و پژوهش‌های زیادی پیرامون علل و راه‌های مقابله با تورم در اقتصاد ایران انجام داده و گزارش کرده‌اند.

نمودار ذیل روند نرخ تورم را نشان می‌دهد.

^۱ Industrial Development Strategy

نمودار ۱-۲ روند نرخ تورم

منبع: بانک جهانی

پژوهش‌ها و الگوهای ارائه شده نسبتاً متنوع است. شاید یکی از دلایل آن، تنوع مکاتب اقتصادی باشد، که به تناسب مفروضات از پیش تعیین شده، نظریه‌هایی را مطرح و بر اساس آن‌ها، به مسائل اقتصادی نگاه می‌کند. بر این اساس، می‌توان پژوهش‌های زیادی را در ایران و جهان یافت که هر کدام از زاویه‌ای به مسئله تورم نگاه کرده‌اند. از میان پژوهش‌های اخیر تورم در دنیا، پژوهشگران توجه خاصی به الگوهای خودرگرسیون برداری^۱ داشته‌اند. مطالعات مقایسه‌ای انجام شده، بر قدرت این الگوها و ابزارهای جانبی آن را در بررسی مسئله تورم و پیش بینی آن مورد تأکید قرار داده‌اند. البته، پژوهش‌های موجود در ایران اکثراً از رگرسیون‌های خطی تک معادله‌ای^۲ استفاده کرده‌اند و به‌طور مجزا به جنبه پولی بودن تورم یا ساختاری بودن این پدیده و یا در بعضی با تأکید بر نقش انتظارات^۳ در شکل‌گیری تورم پرداخته شده است. در این پژوهش، با استفاده از رهیافت خود رگرسیونی برداری و ابزارهای تجزیه واریانس و توابع عکس‌العمل ضربه- پاسخ، به تبیین تأثیر ناپاطمینانی تورم بر واردات کالاهای واسطه‌ای و سرمایه‌ای می‌پردازیم.

۲-۳ واردات در اقتصاد کلان

واردات در اقتصاد کلان، متغیری است که در حالت کلی بر حسب متغیرهای کلان دیگر مانند تولید ناخالص ملی و قیمت‌های نسبی بیان می‌شود. در کشورهای صنعتی به دلیل حجم بالای

^۱ Vector Autoregressive

^۲ Linear regression Single equation

^۳ Expectations